

Ik voel gewoon dat hier de bus komt

Advies voor het verbeteren van de toegankelijkheid van
busstations voor blinde en slechtziende reizigers in
Drenthe

Adviesraad Toegankelijkheid Drenthe
Door Gijs Hulscher en Jan Harke Venema
(werkgroep fysieke toegankelijkheid)

November 2022

Inhoud

Inleiding	3
Aanleiding voor dit advies	4
Huidige situatie	4
Gewenste situatie.....	5
Bordjes met tekst in braille.	5
Aanbevelingen.....	8
Dynamische reisinformatiesystemen(DRIS) of zuilen voorzien van een spraak/voorleesfunctie.	9
NaviLens met QR, meer dan navigatie alleen, een nieuwe smart ontwikkeling op.....	10
Advies	14
Conclusie	14
Colofon	15
Contact en informatie	15

Inleiding

Dit is een adviesrapport dat tot stand is gekomen op eigen initiatief van de werkgroep fysieke toegankelijkheid van de Adviesraad Toegankelijkheid van de provincie Drenthe. De werkgroep constateert dat busstations in Drenthe voor blinde en slechtziende mensen lastig toegankelijk zijn omdat zij onder andere niet zelfstandig kunnen bepalen waar een bepaald busperron is. Er zijn echter mogelijkheden om dit probleem te verhelpen en de toegankelijkheid te verbeteren. Vanuit onze ervaringsdeskundigheid en onze kennis over verschillende oplossingen die in andere provincies en gemeenten reeds bestaan, informeren en adviseren wij u graag over het verbeteren van de toegankelijkheid van Drentse busstations.

Dit rapport is als volgt opgebouwd: we beginnen met een beschrijving van de aanleiding voor dit rapport en een beschrijving van de huidige situatie. Daarna worden de verschillende oplossingen geschetst. Vervolgens worden de concrete adviezen gepresenteerd en tot slot volgt er een conclusie.

Aanleiding voor dit advies

Iedereen in Nederland moet zich van A naar B kunnen verplaatsen. Mobiliteit is cruciaal voor deelname aan de arbeidsmarkt, studie, recreatie en het onderhouden van sociale contacten. Maar voor mensen met een visuele beperking is mobiliteit niet even vanzelfsprekend als voor mensen die goed zien. Blinde of slechtziende mensen kunnen immers niet even snel op de fiets stappen of de auto pakken. Voor deze groep mensen is een goed functionerend en toegankelijk openbaarvervoer essentieel om volwaardig in de maatschappij mee te kunnen doen.

Huidige situatie

Dankzij apps die voor blinde en slechtziende mensen toegankelijk zijn, zoals OV-info en NS, kan de visueel beperkte reiziger zelf op een smartphone, tablet of computer opzoeken hoe laat en vanaf welk perron een bepaalde bus vertrekt. Hoewel er bij busstations in Drenthe over het algemeen voldoende geleidelijnen (tegels met ribbels op de grond) aanwezig zijn, en blinde en slechtziende mensen dus wél gemakkelijk bij de busperrons kunnen komen, is er vervolgens geen mogelijkheid om te bepalen bij welk perron men staat, en moet dat dus aan toevallig aanwezige medereizigers gevraagd worden.

De werkgroep vindt dit om de volgende redenen geen ideale situatie. Ten eerste is niet iedereen even assertief: sommige mensen zijn nou eenmaal mondiger dan andere en niet iedereen durft zomaar een onbekende aan te spreken.

Ten tweede is Drenthe de dunst bevolkte provincie van Nederland. Dat betekent dat er lang niet altijd medereizigers op het busperron aanwezig zijn aan wie iets gevraagd kan worden. Vooral in de avond en nacht is dit een probleem. Zelfs in provinciehoofdstad Assen komt het regelmatig voor dat er 's avonds geen andere reizigers op het busperron zijn.

De derde en laatste reden is meer principieel van aard: de werkgroep vindt dat iedereen een zo zelfstandig mogelijk leven moet kunnen leiden. Gelukkig zijn de

meeste mensen hulpvaardig en willen ze graag helpen als hun iets wordt gevraagd. Maar ondanks dat blijft de visueel beperkte reiziger afhankelijk van medereizigers. Afgezien van de twee hierboven besproken praktische punten, vindt de werkgroep dat, vanuit het oogpunt van eigenwaarde, visueel beperkte mensen volledig zelfstandig met de bus moeten kunnen reizen in Drenthe.

Gewenste situatie

Busstations kunnen op verschillende manieren toegankelijker gemaakt worden voor blinde en slechtziende reizigers. Wij zien hiervoor drie uitstekende mogelijkheden waarover we u graag meer vertellen.

Bordjes met tekst in braille

Hiervoor heeft de werkgroep gekeken naar de manier waarop het busstation van Groningen is ingericht.

De situatie in Groningen is als volgt. De busperrons liggen haaks op een trottoir (met geleidelijnen). Tussen het trottoir en de busperrons ligt een busbaan waarover de vertrekkende bussen rijden. Dit is vergelijkbaar met de situatie in bijvoorbeeld Assen en Emmen. Reizigers moeten dus vanaf het trottoir de busbaan oversteken om bij de perrons te komen. Voor visueel beperkte reizigers zijn er op het trottoir afslagen gemaakt in de geleidelijnen. Elke afslag komt overeen met een perron. Deze afslagen zijn enkele meters lang en lopen door tot aan de busbaan (het punt waarop overgestoken moet worden naar het busperron). Tot zover onderscheidt dit station zich niet wezenlijk van andere stations. De reiziger die met een taststok op de geleidelijn loopt, weet dat er afslagen zijn, en dat deze, na de oversteek, leiden naar een busperron. Maar welke? Hiervoor heeft de beheerder van het busstation Groningen een simpele en effectieve oplossing gerealiseerd: bij elke afslag in de geleidelijn staat een paaltje met daarop de aanduiding van het perron in braille. Deze paaltjes staan vrij dicht langs de lijn en zijn vrijwel onmogelijk te missen.

Als de blinde of slechtzienende reiziger, lopend over de geleidelijn op het trottoir, eenmaal de juiste afslag heeft gevonden en op het paaltje heeft gelezen voor welk perron hij of zij staat, kan er overgestoken worden. Bij het busperron aangekomen, is er vervolgens nog een bordje met braille aangebracht met de perronaanduiding. Door dit bordje te lezen kan de visueel beperkte reiziger

controleren of hij of zij daadwerkelijk op het juiste perron staat. Dit is geen overbodige luxe want precies rechtdoor lopen is erg moeilijk als je geen gebruik kan maken van je zicht om je te oriënteren. Doet u als experiment maar eens uw ogen dicht en loop twintig meter rechtuit (doe dit een veilige omgeving zonder verkeer of obstakels). Doe na twintig meter uw ogen weer open (niet spieken!). Staat u op de plek die u in gedachten had?

Aanbevelingen

Als bordjes ook voorzien worden van voelbare tekst (reliëfletters) kunnen ze ook gebruikt worden door mensen die geen braille kennen.

Voorzie busstations waar reizigers eerst een straat of busbaan moeten oversteken van paaltjes met daarop een perronaanduiding in braille. Op deze manier weten blinde en slechtziende reizigers waar ze moeten oversteken. Op stations waar men niet hoeft over te steken (bijvoorbeeld zoals in Hoogeveen) is dit niet nodig en volstaat een brailleaanduiding op het perron zelf.

Zorg voor uniformiteit. Als bordjes met braille op elk station op een andere plaats hangen, is dat moeilijk vindbaar voor de gebruikers. Probeer bordjes in de hele provincie op eenzelfde, makkelijk vindbare plaats te bevestigen, bijvoorbeeld op de paal met vertrektijden.

Zorg voor bordjes met een contrasterende kleur. Braille wordt niet alleen gebruikt door volledig blinde mensen, ook mensen die nog een klein beetje kunnen zien – maar niet genoeg om te kunnen lezen – gebruiken soms ook braille. Voor deze groep mensen is het handig als bordjes met braille duidelijk afsteken tegen de achtergrond (bijvoorbeeld geel of wit op een zwarte achtergrond).

Dynamische reisinformatiesystemen(DRIS) of zuilen voorzien van een spraak voorleesfunctie

Buslijnen hebben bij voorkeur vaste in- en uitstaphaltes. Als reizigers op wisselende plaatsen uit de bus gelaten worden, heeft een reiziger met een visuele beperking geen idee waar hij of zij zich bevindt. Het is essentieel dat op iedere halte voor eenieder toegankelijke actuele (reis)informatie beschikbaar is.

In Flevoland, Gelderland en Overijssel zijn inmiddels de displays van de nieuwe dynamische reisinformatiesystemen voorzien. Dit betekent dat de reiziger nog betere reisinformatie krijgt. Door het gebruik van kleuren en nieuwe technieken kunnen reizigers nog betere, betrouwbaardere informatie krijgen, die bovendien voor iedereen toegankelijk is. Denk hierbij aan audiobegeleiding(een voorleesfunctie die de informatie op de borden voorleest) of verscherpte contrasten voor duidelijkere markeringen bij de haltes.

NaviLens met QR, meer dan navigatie alleen, een nieuwe smart ontwikkeling op basis van geleide via smartphone.

Een NaviLens-code bestaat uit blauwe, gele, roze en zwarte blokjes. Een groot voordeel is dat een smartphone die blokjes kan herkennen vanaf een afstand van ongeveer twintig meter. Bovendien worden de labels ook probleemloos gedetecteerd én herkend wanneer ze in een extreem scherpe hoek te zien zijn, zoals bijvoorbeeld tegen de wand van een lange gang in een kantoorgebouw.

Die twee kenmerken maken de toepassing bijzonder interessant voor bewegwijzering en ondersteuning in het OV. De NaviLens-blokjescode kan diverse informatie bevatten. Dat kan tekstinformatie zijn maar ook gesproken informatie, een gebarentaalfilmpje NaviLens of een link naar een website.

Met de NaviLens-app op een smartphone zoekt men met de camera naar een dergelijke code. Wanneer een code gedetecteerd is, krijgt men de bijbehorende informatie op het scherm te zien of wordt die met spraakondersteuning voorgelezen, en kan de app ook nauwkeurig sturen op het traject tot bij de blokjescode. De app geeft dan duidelijke instructies hoe er gelopen moet worden om tot bij de blokjescode te komen. Door deze code op verschillende punten op bijvoorbeeld een (bus)station te plaatsen, kan men met behulp van deze voorziening zelfstandig een route volgen.

In de zomer van 2022 heeft ProRail een proef gedaan met NaviLens op het station van Den Haag. De resultaten opgedaan met ervaringsdeskundigen zijn veelbelovend en positief.

In de metro van New York wordt NaviLens gebruikt om de reizigers de nodige informatie te verschaffen en de weg te tonen naar de ingang van het station, naar de ticketautomaten, naar de perrons, et cetera.

In musea kan NaviLens dienst doen als audiogids.

In gebouwen kun je de blokjescodes gebruiken voor indoor-navigatie.

Op een beurs kunnen NaviLens codes info geven over de standhouders.

Advies

De adviesraad raadt de provincie nadrukkelijk aan zich nader op de in deze rapportage benoemde oplossingen te oriënteren met als doel de verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van het OV in de provincie Drenthe. Hiervoor kan de provincie te rade gaan bij de benoemde stad/provinciën en bij ProRail. Onder in dit document vindt u de contactgegevens van de verschillende overheden en organisaties. Om uiteindelijk tot een goede keuze in besluitvorming te komen, blijft de adviesraad graag actief betrokken en wil zij graag binnen dit proces actief blijven adviseren op basis van de binnen de raad aanwezige ervaringsdeskundigheid. Daar de toegankelijkheid van het OV in Drenthe niet alleen een zaak is van de provincie raadt de adviesraad dan ook aan, naast het delen van de in dit document benoemde oplossingen, met alle betrokken partijen binnen de provincie gezamenlijk te streven naar uniforme en universele oplossingen in het kader van een toegankelijk OV in Drenthe.

Conclusie

De provincie Drenthe heeft het voornemen de meest toegankelijke provincie van Nederland te worden. Hoewel de adviesraad niets liever dan dit ziet, constateert ze evenzo dat er op het gebied van OV nog veel te winnen valt. Hoewel er meerdere provincies koplopers zijn, zoals benoemd in dit document, biedt dit ook kansen om daar ervaringen en expertise te halen.

Zoals drie provincies in het midden van het land de handen ineen sloegen ter verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van het OV, zou de provincie Drenthe ook een samenwerkingsverband met de drie noordelijke provincies kunnen overwegen. De adviesraad hoopt hiermee de provincie Drenthe te stimuleren naar een verbetering van het OV en kijkt uit naar een mogelijke verdere samenwerking om dit vorm te kunnen gaan geven.

Colofon

Adviesraad Toegankelijkheid provincie Drenthe

e: raadtoegankelijkheid@drenthe.nl

Tekst: Gijs Hulscher

Foto's: Jan Harke Venema en de aan de onderwerpen gerelateerde websites.

Contact en informatie

Onderstaand contactgegevens voor meer informatie over de in dit document benoemde oplossingen.

Informatie bordjes met braille.

Uitvoerende busdienst:

QBUZZ HOOFDKANTOOR

Piet Mondriaanplein 31

3812 GZ Amersfoort

TELEFOONNUMMER QBUZZ HOOFDKANTOOR:

-033-4601580

Gemeente Groningen

Participerende partij voor het OV in stad Groningen

Grote Markt 1

9712 HN GRONINGEN

Telefoon 14 050 (algemeen)

Provincie Groningen

Verantwoordelijke partij voor het OV in de provincie Groningen

ST Jansstraat 4

9712 JN Groningen

Postadres Postbus 610 9700 AP Groningen

Telefoon (050) 316 49 11 (algemeen)

Fax (050) 316 49 33

Dynamische reisinformatiesystemen(DRIS)

Provincie Overijssel

Verantwoordelijke partij voor de uitvoering van de uitrol van het project DRIS voor de provincies Gelderland, Flevoland en Overijssel.

Luttenbergstraat 2

8012 EE Zwolle

Telefoon: 038 499 88 99

Levering, beheer en onderhoud DRIS - Haltesystemen TenderGuide Consultancy

Veerweg 22 A 5941

EV Velden

Telefoon: 085-2734688

NaviLens smart app

Opdrachtgever NaviLens pilot NS station den Haag

ProRail hoofdkantoor De Inktpot

Moreelsepark 3

3511 EP Utrecht

Postbus 2038

3500 GA Utrecht

088 - 231 71 04

Fax +31 30-2359674

Leverancier NaviLens

PBTconsult B.V.

Churchillaan 11

3527 GV Utrecht

Postbus 2420

3500 GK Utrecht

T: 030 - 2916 633

M: info@pbtconsult.nl